

У результаті вивчення навчальної дисципліни “Моніторинг туристського ринку” студенти навчаються проводити моніторинг туристського ринку, аналізувати розвиток міжнародного туристського ринку, використовувати методи просування туристського продукту. Головною проблемою вивчення курсу є відсутність літератури з цієї дисципліни.

Література

1. Лукіна В.Є. Вплив викидів автозаправних станцій на стан атмосферного повітря, м. Донецьк [Електронний ресурс] / В.Є. Лукіна. – Режим доступу: <<http://yandex.ua/yandsearch?text=ua&lr=960>> [Посилання дійсне на 30.01.2011 р.]

2. Реймерс Н.Ф. Экологизация. Введение в экологическую проблематику / Н.Ф. Реймерс. – М. : Изд-во РОУ, 1994. – 102 с.

3. Алямовская В.Г. О некоторых актуальных проблемах профессионально-личностной подготовки педагога системы специального образования / В.Г. Алямовская // Вестник высшей школы. – М. : Альма-матер, 2006. – № 4. – С. 45–49.

ЖЕРНОВНИКОВА О.

ПИТАННЯ СТИМУЛЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Національна доктрина розвитку освіти проголошує головною метою державної політики створення необхідних умов для творчої самореалізації кожного громадянина України. Вперше освітня політика держави стала чітко детермінованою цивілізаційними процесами, що відбуваються в Європі і прогресивній світовій спільноті. У зв'язку з цим провідною тенденцією вищої школи стає збільшення обсягу й підвищення якості самостійної навчальної діяльності студентів як основного чинника їхнього особистісного розвитку й набуття професійної компетентності.

Дослідження Г. Романової, Л. Онучак, А. Цюприка, І. Шимко довели, що самостійна навчальна діяльність студентів дозволяє їм успішно формувати свідомість і зміцнювати знання; вдосконалювати професійні вміння і навички; розвивати пізнавальні здібності, потребу ефективно підвищувати освітній рівень; виховувати культуру розумової та фізичної праці; стимулювати до навчання.

Аналіз наукової літератури свідчить про розробку проблеми педагогічного стимулювання студентів у навчальному процесі, зокрема, авторами розглядається його сутність (А. Алексюк, І. Лернер, В. Лозова, М. Махмутов), роль і місце окремих методів стимулювання, а саме: заохочення та покарання (Т. Греков, В. Коротов), сократичної бесіди (Я. Бурлака), дискусії (Г. Щедровицький), сюжетно-рольової гри (А. Вербицький, Д. Ельконін, В. Мамігонов, Л. Нечепоренко). Проте дослідниками не виявлено впливу педагогічного стимулювання на ефективність самостійної навчальної діяльності студентів.

Мета статті – розкрити проблеми стимулювання самостійної навчальної діяльності студентів медичного коледжу.

Педагог має усвідомлювати основне призначення педагогічного стимулювання: створити атмосферу творчого підходу до набутих знань, збудити прагнення до пошуку нової інформації, сформувати потребу особистості в самовдосконаленні. Засобами досягнення цієї мети виступають:

- постановка навчально-пошукової мети, що реалізується в проблемному завданні;
- роз'яснення студентам вагомості цього завдання;
- окреслення висунутої педагогічної вимоги;
- змальовування перспектив цього завдання;
- оцінювання результатів діяльності;
- створення ситуації успіху, емоційно-моральних ситуацій при досягненні кінцевого результату.

Спеціальне та планомірне використання цих засобів перетворює їх на педагогічні умови навчального процесу, що сприяють формуванню пізнавального інтересу й утвердженню особистості студента [1, с. 48].

Педагогічне стимулювання студентів передбачає ті засоби й способи впливу, які породжують і розвивають у них позитивні почуття, погляди, переконання, спрямовані на формування кожного як особистості та спеціаліста. До них можна віднести гру в навчальному процесі [2; 3; 4]. Основними положеннями педагогічного стимулювання є:

1. Проблема стимулів – це проблема активізації внутрішніх сил розвитку й діяльності особистості. Стимули, які є найважливішими факторами формування особистості, виступають як безпосередні спонукальні причини життєдіяльності суб'єкта, що активізують його.

2. Спонукальна дія стимулу стає реальною, якщо спонукання, об'єктивно викликане ним, сприймається свідомістю й емоційно-вольовою сферою особистості та правильно оцінюється нею. У цьому випадку стимули впливають на формування мотиваційної сфери суб'єкта діяльності. Таким чином, природа діяльності розкривається в особливому виявленні чинників, що детермінуються.

3. Ефективність педагогічного стимулювання багато в чому залежить від індивідуалізації й диференціації стимулів, від того, наскільки точно вони зорієнтовані на індивідуально-психологічні особливості внутрішнього світу студентів.

4. Зовнішні впливи можуть особистістю не сприйматися, а сам стимул в одному випадку буде стимулювати студента, в іншому – залишиться лише потенційним чинником.

5. Сутність процесу стимулювання має враховувати вікові й психологічні особливості людини, тому що з віком більшої значущості набувають стимули, що викликають прагнення одержати схвалення оточення та зберегти своє місце в ньому.

Педагогічне стимулювання сприяє розумовій активності студента щодо навчального процесу й досягається, насамперед, способами організа-

ції цього процесу з боку викладача. Структура цього процесу пов'язана із загальними й спеціальними інтересами пізнання, актуальними й довгостроковими мотивами. Стимулювання розумової активності студентів передбачає створення таких умов навчання, в яких вони значною мірою будуть брати участь в освоєнні змісту навчального процесу. Цікавий у цьому сенсі досвід німецьких ВНЗ, де мотивація є проблемою самих студентів, проте в знаходженні знань й академічних ступенів вони вільні обрати власний шлях. Досягненню такого рівня зацікавленості й самостійності німецьких студентів сприяли покладені в основу навчального процесу дидактичні установки, які виражаються в:

- скороченні частки пропонованої інформації на користь презентації й застосування методів розробки та вирішення поставлених завдань;
- розподілі довгострокових навчальних завдань, цільова настанова яких може поширюватися як на суб'єктивне одержання знань, так і на наукове дослідження, однак завжди розумова діяльність повинна супроводжуватися набуттям здібностей і навичок у методиці роботи, засвоєнні знань і дослідженні;
- скороченні детального вивчення заздалегідь указаних літературних джерел на користь надання керівництва й стимулювання до ефективного відбору літератури [5].

Сприяння студентові в розумовій діяльності необхідне, оскільки як у навчанні, так і в професійній практичній діяльності значна частина необхідних знань має бути перейнята в готовому вигляді. Рівень набуття знань, виявлення здатності оперувати виробленими вміннями залежить від того, як студент при одержанні нових знань цілеспрямовано відтворює й застосовує вже наявні знання.

Отже, передача знань викладачем і кероване самим студентом набуття й засвоєння цих знань мають бути взаємопов'язаними в навчальному процесі. Дидактично розроблена проблематика може стимулювати потребу в новій інформації та в її застосуванні, а також може стати стимулом до самостійного розширення знань. Велике значення має й те, що студент усвідомлює проблему та пов'язану з нею проблемну ситуацію, а також те, що при вирішенні останньої він набуває методичних знань, які відповідають цільовій настанові в цій галузі. Якщо студент одержує довгострокове завдання, то це потребує від нього більше самостійності у виборі інформації й прийнятті рішень, розподілі часу, ніж короткострокове виконання детально розробленої програми.

Робота над довгостроковими завданнями передбачає формування вміння вільно приймати рішення, підвищує рівень мотивації студента. Такі завдання сприяють особистісному зростанню студента тільки в тому разі, якщо їх можна реалізувати в тих часових межах, які визначаються формами навчання. У цьому сенсі важливо, на думку Л. Клінберга [6, с. 63], оптимально розподіляти весь курс навчання з урахуванням його вимог.

Розвиток розумової активності студентів є тим завданням, що не можна вирішити самими лише дидактичними заходами. Зміни можна досягти

лише в тому разі, якщо загальна організація процесу навчання спрямована на те, щоб здійснити зв'язок між поданою інформацією, інструктажем і самостійністю студентів, більше того, домогтися активної участі студентів в одержанні знань. Деякі підходи німецькі педагоги реалізували за рахунок того, що скоротили передачу готових знань, посилили управління роботою студентів з літературою, інтегрували виконання довгострокових завдань у загальну систему вимог [7, с. 65].

Викладене свідчить про те, що процес педагогічного стимулювання є однією з рушійних сил навчального процесу, оскільки забезпечує спільну та скоординовану активність викладачів і студентів у досягненні мети навчання. У процесі педагогічного стимулювання відбувається збіг інтересів і здібностей студентів із засвоєнням педагогічних знань, які особистість поступово диференціює та конкретизує.

Нас цікавлять стимули самостійної навчальної діяльності студентів, а тому доцільно розглянути їх класифікацію.

Г. Щукіна поділяє стимули на три групи [8]. До першої групи вона відносить стимули, які пов'язані зі змістом навчального матеріалу, серед яких:

- стимул новизни змісту;
- стимул оновлення вже засвоєних знань;
- стимул історизму;
- стимул практичної необхідності для подальшого життя.

Також учена виділяє стимули, які пов'язані з організацією та характером перебігу навчальної діяльності студентів:

- стимул різноманітних форм самостійної навчальної діяльності;
- стимул проблемності в навчанні;
- стимул творчості;
- стимул практичних робіт студентів.

До третьої групи належать ті стимули, які пов'язані з відносинами між педагогом та студентом:

- емоційність самого педагога;
- взаємна підтримка між педагогом і студентом;
- елементи змагань.

Дослідженню питань використання педагогічних стимулів в активізації пізнавальної діяльності студентів присвячує свої праці В. Шуман, підкреслюючи значення стимулів як гуманних, ненасильницьких засобів управління діяльністю студента і виходячи зі свого трактування проблеми, виділяє цілу низку стимулів, до яких відносить: методи, засоби, прийоми навчання; різноманітні способи заохочення і в м'якій формі примушення, організації колективної і групової діяльності; проблемний і дослідницький підходи в навчанні; спеціальні шляхи та засоби спонукання пізнавального інтересу; міжпредметні зв'язки.

Використовується також такий дієвий метод стимулювання, як змагання. Воно повинно сприяти стабілізації позитивного ставлення студентів до своїх обов'язків, охоплює різні види їхньої діяльності, але, передусім, змагання організовується в таких видах діяльності, як участь у виставках

технічної майстерності, спортивно-оздоровчі роботи. Передумовою ефективної поведінки в змаганні є обговорення тих шляхів та способів, за допомогою яких потрібно досягати запланованих результатів. При цьому основна увага звертається на розташування учасників майбутньої діяльності, поділ праці, щоб стимулювати інтерес усіх студентів для досягнення спільного результату, а не егоїстичне прагнення тієї або іншої групи.

Щоб змагання було дієвим, воно повинно відповідати інтересам студентів і бути відчутним для них у процесі його організації. Воно має стати основним складником перспектив і завдань колективу, хід його має повсякчасно обговорюватися всіма учасниками змагання. При цьому потрібно використовувати в основному моральні стимули, але іноді й матеріальні (подяка, дошка пошани, книги, премії для всього колективу). Організацію змагання, широку популяризацію її результатів та їх обговорення необхідно завжди проводити спільно з представниками студентських колективів, які представляють молодіжні групи.

Недостатність дослідження проблеми стимулювання самостійної навчальної діяльності студентів дала змогу зробити висновок про необхідність розробки нових стимулів навчання у процесі самостійної навчальної діяльності.

Пізнавальна діяльність зумовлена великим комплексом чинників, серед яких особливе місце посідає пізнавальна самостійна активність студентів, яка потребує підтримки та стимулювання з боку викладачів.

Висновки. Отже, сутність самостійної навчальної діяльності є специфічною організаційною формою навчально-виховного процесу, яка охоплює як позааудиторну, так і аудиторну діяльність; вона ніколи не є абсолютно самостійною, бо весь час спрямовується викладачем і передбачає діалогічний підхід. Проблема активізації самостійної навчальної невід'ємна від усього комплексу проблем стимулювання навчання й пов'язана з індивідуалізацією, самостимулюванням пізнавальної діяльності студента, та водночас вона не виключає використання зовнішнього впливу, матеріально-технічної бази педагогічного керівництва нею.

Література

1. Методические рекомендации к самостоятельной работе студентов при практическом анализе текстов в курсе истории русского литературного языка. – Ставрополь : СГПИ, 1992. – 56 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
3. Хачирова И.Х. Организация самостоятельной работы студентов / И.Х. Хачирова. – Л. : ЛГУ, 1997. – 190 с.
4. Эркенова М.А. Технологические основы игрового стимулирования в педагогике : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / М.А. Эркенова. – Карачаевск, 2000. – 204 с.
5. Анисимов Н.М. Обучение студентов решению инновационных задач / Н.М. Анисимов. – М. : Педагогика, 1998. – 62 с.

6. Klinberg L. Unterrichtsprozeß und didaktische Einstellung / L. Klinberg. – Berlin, 1984. – 223 s.

7. Орлов Ю.М. Как определить эффективность учебной работы / Ю.М. Орлов // Вестник высшей школы. – 1986. – № 6. – С. 12–15.

8. Щукина Г.И. Актуальные вопросы формирования интереса в обучении / Г.И. Щукина. – М. : Просвещение, 1984. – 80 с.

ЖИДКИХ Т.М.

НЕПЕРЕРВНА ОСВІТА: ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ

За загальним визнанням учених, політиків, економістів, педагогів, громадських діячів багатьох країн світу та міжнародних організацій, саме освіта є найефективнішим, найперспективнішим шляхом вирішення багатьох проблем і водночас запорукою прогресу людства. Освіта – найголовніший чинник поступу високорозвинутих цивілізованих держав, формування високої духовності, інтелігентності, культури, почуття соціальної відповідальності за результати впровадження науково-технічних ідей, нових технологій – за все те, що залишає нащадкам кожне покоління. Розв’язання такого грандіозного комплексу проблем, пов’язаних з перспективами розвитку людства, можливо лише шляхом переходу до неперервної освіти. За таких умов цілком закономірно зростає необхідність виважено й всебічно проаналізувати та визначити сутність поняття “неперервна освіта”.

У сучасних умовах набуло актуальності вивчення впливу глобалізаційних процесів на розвиток неперервної освіти, що відображено в працях Л. Гур’євої, М. Згуровського, В. Кременя, Н. Ничкало, С. Сисоєвої та ін.

Важливе значення для дослідження проблем неперервної освіти мають праці з філософії освіти В. Андрущенка, Б. Гершунського, П. Грютингса, І. Зязюна, В. Кудіна, М. Кузьміна, Ф. Кумбса, В. Лутая, А. Марковича, М. Михальченка.

Багатогранність неперервної освіти зумовлює наявність багатьох підходів до визначення її особливостей, зокрема визначення поняття “неперервна освіта”. Згідно з інформацією ЮНЕСКО, існує близько 20 термінів стосовно поняття неперервної освіти. За іншим даними, у зарубіжній літературі їх налічується до 30. Серед них такі, як триваюча освіта, довічна освіта, перманентна освіта, освіта, що відновлюється, освіта дорослих, подальше навчання, післядипломне навчання, компенсаторне навчання тощо. Їх порівняння показує, що у визначеннях перехрещуються ознаки різних тлумачень. У зв’язку із цим зростає необхідність поглиблення досліджень щодо визначення сутності поняття неперервної освіти, які вже тривалий час є предметом вивчення вітчизняних і зарубіжних дослідників.

Мета статті – проаналізувати існуючі погляди й підходи до визначення поняття “неперервна освіта”.

Перші теоретичні розробки з проблем неперервної освіти з’явилися в першій чверті ХХ ст. у працях англійських дослідників. У публікаціях, присвячених цій проблемі, ішлося переважно про освіту дорослих як порівня-